

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 24.

Lýsingarpris fyri þetta tegul: 30 øyr. á forðingini, 20 øyr. á 2. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avskiltur í prísnum.

Tirsdag hin 14. juni 1932.

Kostar kr. 1.20 forðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

6. árg.

Jónas.

„Nogle gode Raad, til Lægen kommer“ citur ein bók, sum heilsuveik fólk hava gott av at eiga. Eg eig ikki hesa bókina og havi ongatíð lisið í henni, tí mær hevur ongatíð bílað nakað til heilsuna — tibetur; men tað tykist, sum hin kendi vísmáðurin á Tvoroyri, harra Jónas, heldur nógv av hesi bók, og eftir hansara grein í „Føroyatíðindi“ nr. 23 at doma, hevur hann sín størsta vísdóm úr hesi bókini. Sum orðið sigur: „De karske have ikke Lægen behov, men De, som lider ilde,“ soleiðis er eisini við mær og harra Jónasi. Eg nýti ikki ta bókina, sum harra Jónas lesur í bæði nátt og dag, og tað kemur av, at eg eri frískur, meðan harra Jónas plágast av ymskum sóttum. Hann nevnr sjálvur „Mund- og Klovesyge“ og „Mavekne“ og „Diarré“ og „Større Mavesmerter“. Hesar sóttir eru tibetur áðendur her í bygdini. Mær tykir stóra synd í harra Jónasi, at hann skal plágast av slíkum sóttum, og óivað plágast hann eisini av øðrum fólum sóttum, sum hann ikki vil nevna. Tað ringasta er, at hann kann smitta onnur fólk av sær, og tí eigur hann ikki at ganga leysur millum onnur menniskju. Blaðstjóri „Føroyatíðindis“ biðist tí um at lata fólk vita, hvar harra Jónas býr, so tey kunna halda seg burtur frá honum.

At skifta orð við slíkt spedalskt individ liggur nðan fyri allmanna menniskjansligt virði. Harra Jónas roynir at vera „poyskur“; men úr egna brósti kann hann einki taka, til tess er harmur hans ovilla farin av óndum sóttum. Hann nýtir tessvegna útslitar „glósúr“, sum altíð eru hentar at taka til hjá andaliga fólum sálum. Slíkar glósúr lati eg vera at svara uppá, tær hóska best at beina aftur hagar, sum tær koma frá.

Harra Jónas hóttir við persónligum álopum á meg. Eg vil lata hann vita, at eg sovi mín róluga sovni fyri hóttum hans. Eg veit væl, at tað finnast slík lág individ, sum ikki smáðast fyri at taka til persónlig álop á menn, sum hesi individ ikki eru før fyri at tjakast ímóti í sakligum orðaskifti. At kapitalisturin Jónas hevur eitt brennandi hat til mín vegna mína socialistisku hugsjón, tað sæst á ollum brognum. Soleiðis eru allir kapitalistar; teir vilja heldur sokka á teirra rotnu kapitalistisku skútu, enn teir vilja loypa yvir á socialistiskútuna, tó at alt talar fyri, at socialismen er einasta bjarging heimsins.

Harra Jónas lovar at leggja uppá kroppin á mær, tí eg havi sagt, at „Fiskernes Løn altid let kan skubbes længere ned, end hvad Tilfældet er.“ Hann leggur aftrat, at „dette Snak er saa gement ondsindet“ o. s. fr. Nei, sannleikin er tann, at kapitalistiskútan er so rofin, at hon flýtur ikki leingi aftrat, og fiskimenninir verða teir fyrstu, ið sokka við henni. Aðrir kunna ivaleyst finna sær eitt sprek at bjarga sær á, til onnur samfelagsskipan er fingin í lag.

Harra Jónas meinar, at Karl Marx's „socialistiske Bibel“ hevur sett seg fasta í sál mína, so at „Socialismen under disse Omstændigheder er blevet Hr. Danbjørgs Hjertebrun og ube-strikelige Kæledæge.“ Nei, gamli hr. Jónas. Vit nýtast ikki at leita í bókum eftir slíkum. Tygum leita ráð í bókini „Nogle gode Raad, til Lægen kommer“, tá sóttirnar knappliga vilja ríva tygum úr skinninum; men sóttin, sum vil ríva Føroyingar úr skinninum, er tann, at vit keypa ovdryt og selja oðvibígt, og tað skyldast eina og aleina kapitalistandanum, sum tygum fjálga um. Hovdu vit landshandil og tóku okkara vorur heim í stórum, kundu vit t. d. keypt ein litur av steinljú fyri 20 øyr., meðan vit nú nýðast at lata 40 øyr. fyri ein litur. Tá slík orð verða sogd ella skrivað, loypa okkara heimligu afturhaldskroppar á fótur og vilja ríva ein úr skinninum, fyri at ein skal vera ein keypmannshatari o. s. fr.; men slíkt kemur av, at okkara heimligu afturhaldskroppar sigga ikki fram um nosina á sær sjálvum. Teir máttu tó kunna fata, at fraktin fyri steinljúna fleirfeldast á tann hátt, at oljan verður ford higar í tunnum í staðin fyri við stórum tankskipum. Eisini má frakt gjaldast fyri at senda tómar tunnur landanna millum. Logið er at hoyra menn, sum tveita pening út av landinum fyri tómar tunnur, rópa upp um, at sjálfstýrismenn vildu fáa landinum inníttokur gjøgnum nokur oyrrur í tolli, sum eingin hevði merkt nakað til at lata. Ja, „tømme Tønder buldrer meste“, sigur orðatakið, og her hóskar orðatakið á duplutan hátt.

Vit hava nær sagt keypmannshandil á hvørjum hyni, og hvør av hesum keypmönnum innkeypir vorur fyri seg í smáum — sjálvandi. Ein stórgrosistur, sum selur bíligar vorur, týmir ikki at senda teir ella triggjar — ella um tað eru 10 — mjølsekkir til Føroyar. Nei, slíkt smáputt fæst einans gjøgnum smágroserar, sum aftur hava

keypt vorurnar frá øðrum smágroserum o. s. fr. — o. s. fr. — Og vit, sum síðst njóta gagn av hesum vorum, mega lata okursprisir fyri tær.

Hevði tað verið enná so frætt, at keypmenn her á landi ríkaðu seg upp, so gjordist okkurt; tí tá peningurin var í landinum, sást hann aftur her; men tað er verri enn so. Peningurin er spjaddur higar og hagar millum útlendingar — vit standa eftir á berum. Tað nýtast ikki, at vit klandrast okkara millum; tí vit eru oðl ósek í hesum óskili. Tað er sjálv „systemið“, sum má broytast.

Harra Jónas byrjar grein sína við hesum orðum: „Mod Dumbheden kæmper selv Guderne forgæves,“ og eru hesi orð sonn, so er tað nyttuleyst at skifta orð við hr. Jónas, og er tað tí ivaleyst best at stodga hetta orðaskiftið. Tað sær eisini út til, at magin er komin í hálstin á Jónasi. Hann hevur onga megí eftir, og tí roynir hann eins og havhestur at spýggja lýsi yvir sín mótsöðumann; men fúl orð vanda sær gjarna aftur hagar, tey eru frákomn, og tí vil eg ikki siga meir um hr. Jónasar andsprodukt.

J. H. Danbjørg.

Socialdemokratiets Kandidat mod Hoover.

Ved det kommende Præsident-
valg har Partiet store
Muligheder.

Amerikas Arbejderparti er samlet
til Kongres.

London.

Det amerikanske socialistiske Arbejderparti har de sidste Dage afholdt Kongres i Byen Milwaukee i Staten Wisconsin.

Det er den største Kongres, Arbejderbevægelsen hidtil har afholdt i Amerika. Flere Tusinde Delegerede var medt frem. Fra mange Stater havde Partifæller lejet egne Tog, der førte dem til Kongresbyen.

Forhandlingerne var meget alvorlige og prægedes især af den voldsomme Krise, der ryster det amerikanske Samfund.

I flere Maaneder for Kongresen havde en Arbejdskomité, hvoraf bl. a. den meget kendte Dr. Harry Laidler var Medlem, behandlet Forslag til en Række principielle Udtalelser. Partiets Stilling til saadanne Spørgsmaal som Arbejdsløshedsforsikring — Negrenes Optagelse i Fagforeningerne — Amerikas

Imperialisme — Sovjet-Unionen — Radioudsendelse for Arbejdere og mange andre vigtige Spørgsmaal blev behandlet. Paa Kongressens sidste Dag udpegedes Arbejderpartiets Kandidat til Præsidentvalget. Norman Thomas, der ved Valgene efter Debs Død har været enten Præsident- eller Vicepræsidentkandidat, udpegedes. Til Vicepræsidentkandidaturen udpegedes James H. Maurer.

Den mægtige Kongres afsluttedes med et Kæmpemøde, hvori foruden flere Tusinde Delegerede deltog 18 a 20,000 Indbyggere i Milwaukee. — Norman Thomas erklærede paa dette Møde, at Arbejderpartiet i Amerika havde større Chancer end nogen Sinde tidligere. Tusinder havde i de senere Aar faaet Øjnene op for, at saavel det republikanske som det demokratiske Parti var korrumpere og absolut ikke vilde Arbejderne noget godt.

Vil Japan være Verdens Herre?

Det nye reaktionære Ministerium i Japan har efter henledt Opmærksomheden paa de fantastiske reaktionære Erobringsplaner, Politikere i dette Land har omgaaedes med.

Seyukai og Minseito er Navnene paa de to store japanske politiske Partier, der har skiftedes til at have Regeringsmagten. Parlamentarismen er dog saa ny i Japan, egentlig har man kun haft almindelig Valgret fra 1925, og der er endnu saa megen Midaldrelser i dette Land, at ogsaa det parlamentariske Liv har sine egne Former. Faktisk er det i Japan som i visse Balkanlande, at Regeringspartiet altid vinder. Derfor foregaar Valgene altid efter et Ministerskifte og ikke omvendt som i Europa.

Mellem de store Partier er der ikke megen Forskel. Ved Valget, der i Februar i Aar bragte Seyukai Flertallet, var der egentlig kun den ene Forskel, at dette sidste Parti i sit Program proklamerede:

„Vi vil være de fremherskende i Asien, vi vil ikke længere være Europas og Amerikas Slaver.“

Det var første Gang, dette udtrykkes naabent i det japanske Regeringsprogram; men det var Tanker, der af Seyukai-Ministerpræsidenten Tanaka var fremsat i langt mere vidtgaaende Form i det berygtede „hemmelige Memorandum“, han i 1927 tilstillede Mikadoen, og som nu i det sidste halve Aars Tid har

været saa meget omtalt i Østen, hvilket er meget forklarligt, da det i Memorandumet hedder:

„Efter at vi har faaet Kinas Midler til Raadighed, vil vi gaa videre til Indiens Erobring, til Lilleasiens Arkipelag, Centralasiens, ja endda Europas Erobring.“

Tanaka, der i det nævnte Memorandum gør Indtryk af at være storhedsgal, opfylder i det omfattende Planer for en vældig japansk Imperialisme. Der vilde vel ikke være Anledning til at beskæftige sig med det, dersom ikke den seneste Tids Begivenheder viser, at stærke Kræfter i Japan drømmer om at virkelig gøre Fantasierne eller en Del af dem, medens desværre visse europæiske Stormagter af egoistiske Motiver stiller sig passive.

Det udvikles i det paagældende Memorandum, hvorledes man først skal skride til Erobring af Manchuriet og Mongoliet. „Det er Belgien i Østen“. Den øst kinesiske Jernbane maa erobres, saadan som Japan har skaffet sig den sydkinesiske. Det siges lige rent ud:

„Naar vi betragter Japans Fremtid, saa maa vi indrømme Uundgaaligheden af en Krig med Rusland i Nordmanchuriet.“

At beherske og udbytte Kina anser Tanaka for Japans naturlige Ret. Og han fører konsekvent Tanken videre: Kinas Erobring medfører en Krig med Amerika, der maa „knuses“. Naar saa dette er naaet, og man ved en gennemført Udplyndring af Kinas Rigdomskilder er blevet endnu stærkere, kan de næste Skridt tages — mod Indien, Centralasien, Lilleasien og Europa!

Alt dette lyder som sagt som en storhedsgal Fantasts Tale. Den japanske Regering og Seyukai-Partiet vil da heller ikke indrømme at have saadanne Maal, men Regeringspartiet var dog naaet til i sit Valgprogram faktisk at godkende Tanakas Program for Asiens Vedkommende. Og da Partiets Statsminister under Pres af Omverdenen og den økonomiske Krise veg tilbage for at gaa videre, myrdedes han, og nu er en ny reaktionær Regering udnævnt.

Naar man ser dette og samtidig hører den megen Tale om, at Japan maa angribe Rusland, saa faar Tanakas Memorandum et Skær af Virkelighed, det aldrig burde have haft.

Tager man yderligere et Landkort og betragter Japans Udvidelser, siden Landet blev forsynet med moderne Vaaben, bliver man ogsaa tankefuld. Siden 1870